

νῶς ἡλέγχθη πλεονεκτῶν. εἰ δέ τις εἰς ἔλαστον τῆς ἀληθείας διετιμήσατο τὴν ἑαυτοῦ δίκην, μὴ προσεχέτω τούτῳ ὁ δικάζων, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀληθῆ ποσότητα τὴν ψῆφον ἐκφερέτω.

χβ'. Ἐάν τις τῶν ἐναγόντων ἐν τῷ διαιπεμπομένῳ παρ' αὐτοῦ βιβλίῳ πλείστου ποσότητα τεθεικώς πλείστος ἔγραψεν αὐτοῖς τῷ αἰτιαθέντι γένηται, τριπλασίου διδότω τὴν παρ' αἴτιαν αὐτοῦ συμβᾶσαν τῷ διαιδίκω ζημίαν. ἀληθῆς δὲ ποσότης τῆς ἐναγωγῆς νοείσθω, εἰς ἣν ὁ δικάζων ἐκφέρει τὴν ψῆφον.

χγ'. 8) Ἐάν τις ἔκαπον λόγου χάριν νομίσματα χρεωστούμενος καὶ δόλον καὶ μηχανὴν παρασκενάσῃ τὸν χρεωστὴν διαικοσίων^{b)} νομίσματαν ὄμολογίαν αὐτῷ ἐκδόσθαιⁱ⁾, καὶ περὶ τῶν διαικοσίων αὐτὸν αἰτιάσῃται, εἰ μὲν πρὸ^{k)} τῆς προσατάξεως μεταμεληθείη, καὶ συνομολογήσῃ^{l)} τὸν δόλον αὐτὸν, μηδὲν ζημιούσθω, ἀλλὰ τὰ ἔκαπον τὰ ἀληθῶς αὐτῷ χρεωστούμενα^{m)} λαμβανέτω. Ἐάν δὲ καὶⁿ⁾ προσατάξατο καὶ ἴγωνιστο, καὶ διηλέγχθη^{o)} τὸν δόλον πεποικῶς, μὴ μόνον τῶν ἔκαπον τῶν^{p)} ἐκ περισσοῦ προστεθέντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀληθῶς κεχρεωστημένων ἔτερων ἔκαπον ἐκπιτετέω^{q)} εἰ μὴ ἄους ἢ διάλυσις^{r)} γέγονεν, ἢ δεντέρᾳ ὄμολογίᾳ ἐπὶ τοῖς διαικοσίοις νομίσμασιν. οὔτε^{s)} γάρ μετὰ διάλυσιν^{t)}, οὔτε μετὰ δεντέραν ὄμολογίαν ἔχεστι τινὶ διαιράσσειν τὴν ἥδη ἥπ' αὐτοῦ γενομένην^{u)} ὄμολογίαν.

TITULOS Z'.

Ἐάν τις δικαιοδοτεῖντι μὴ πειθαρχήσῃ.

α'. Πᾶσι τοῖς ὕδοχονσι χωρὶς τῶν στρατηγῶν ἐρεῖται διὰ ποιῆς διεκδικεῖν τὴν οἰκείαν δικαιοδοσίαν.

Οὐ^{v)} περὶ κυνητοῦ πράγματος ἐναγόμενος^{w)} ὄδειαν ἔχει μὴ ὑποδέξασθαι τὴν δίκην, ἀλλ' ἀνέχεσθαι^{x)} ληφθῆναι τὸ πρᾶγμα. ὁ δὲ μηδέτερον τούτων ποιῶν οὐ δοκεῖ πειθαρχεῖν τῷ δικαιοστῇ.

Ο φροντιστὴς καὶ ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ πονράτῳ μὴ πειθαρχήσαντες ὑπόκεινται μόνοι.

Οὐ μόνος^{y)} ὁ ἐναγόμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνύγων ὑπόκειται^{z)} μὴ πειθαρχήσας.

Καὶ ἡ ποιηὴ οὐκ εἰς τὸ διαιρέον, ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθές ποσὸν ὄμοιόζει. ἡ δὲ ἀγωγὴ οὐτε μετ' ἐνιαντόν, οὐτε κατὰ κληρονόμων^{α)} δίδοται^{b)} μόνως^{c)} γάρ οὐτι ποιαλλα.

TITULOS H'.

Περὶ τῶν οἵ τινες εἰς δικαιοτήριον καλούμενοι δρείλονσιν ἐλθεῖν^{d)} μὴ ελθεῖν.

α'. Καλέσαι εἰς δικαιοτήριον ἔστι τὸ ἐπὶ τῷ δικάσσασθαι καλέσαι.

g) In Syn. p. 71, quae totum cap. 23. habet. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. σ'. Sic et Syn. i) ἐκδόσθαι Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ἐκθέοθαι. Utrumque ferri potest. k) πρό deest in Syn. Supplet ad marg. Leuncl. l) Syn. συνομολογήσει. m) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ωχρεωστημένα. n) καὶ deest in Syn. o) Syn. διελέγχθη. p) Fabr. τόν. Legendum τόν, quod et Cod. Coisl. et Syn. habet. q) Syn. διάλυσι. r) Syn. ante οὔτε ponit διτ. s) Syn. διάλυσι. Leuncl. ad marg. διάλυσιν. t) Syn. γεγενημένη. u) §. 1—4, huius capituli usque ad finem habet Theod. qui §. 3. et 4. dicit esse cap. 3. et 4. hui. tit. uu) ἐναγόμενος deest apud Theod. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ἀτασχίσθαι. w) Theod. μόνον. x) Cod. Coisl. et Theod. adiut τῇ ποιῇ, quod deest apud Fabr. et in Syn. p. 62. y) Syn. οὔτε κληρονόμοις. z) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. et Syn. μόνον.

XXII. Si quis actor in libello a se misso maiorem quantitatē posuerit et reo maius damnum in L. 2. tulerit, in triplum damnum hac causa illatum adversario restituat. Vera autem quantitas actionis intellegitur, in quam iudex sententiam protulerit. C. III. 10.

XXIII. Si quis, cui centum verbi causa debabantur, dolo et machinatione cautionem ducentorum aureorum a debitore sibi edi efficerit, et de ducentis eum convenerit, si quidem ante litis contestationem eum poenituerit, et is dolum suum confessus fuerit, nullum damnum patiarit, sed centum, quae revera ipsi debentur, accipiat. Si vero item contestatus sit et certaverit, et convictus fuerit, dolum fecisse, non solum centum, quae iusto amplius adiecta sunt, verum etiam centum revera ipsi debita amittat: nisi forte transactio facta vel secunda cautio de ducentis aureis exposita fuerit: neque enim post transactionem, neque post iteratam cautionem alicui cautionem a se iam expositam redarguere licet. C. eod.

TITULUS VII.

Si quis ius dicenti non obtemperaverit.

I. Omnibus magistratibus, exceptis magistratibus L. I. municipalibus, iurisdictionem suam poena defendere D. II. 3. permissum est.

Is, a quo res mobilis petitur, potest iudicium §. 1. non suscipere, sed pati rem auferri. Qui vero neutrū eorum facit, iudici obtemperare non videtur.

Procurator et tutor et curator, qui iudici non §. 2. obtemperant, soli puniuntur.

Non solum reus, sed etiam actor tenetur, quum §. 3. non obtemperaverit.

Haec poena non ad id quod interest, sed in veram quantitatē competit. Actio autem neque post annum, neque in heredes datur: est enim mere pœnalis. §. 4.

TITULUS VIII.

De his, qui in ius vocati sequi debent aut non debent.

I. In ius vocare est, litigandi causa vocare.

L. I.
D. II. 4.

L. 2. β'.^{a)} Οὐ καὶ καλεῖν εἰς δίκην ἄπατον, η̄ ἔπαι-
D. II. 4. χον^{b)}, η̄ πραιτώρῳ η̄ ἀνθύπατον η̄ τοὺς ἄλλους ὑ-
χοντας τοὺς ἔξοντας ἔχοντας^{c)} καὶ δυναμένους σω-
φροντεῖν καὶ ἐμβόλλειν^{d)} εἰρκτῇ· οὔτε ιέρεα ἐν ὅσῳ
ἔργοτενει, οὔτε τοὺς μή δυναμένους διὰ τὴν τοῦ τόπου
θρησκευαν ἐξ αὐτοῦ ἀναγωρῆσαι^{e)}. οὔτε τὸν διὰ δημο-
σίαν χρέαν ὀδεύοντα τῷ δημόσιῳ δρόμῳ· οὔτε τὸν
γαμοῦντα η̄^{f)} τὴν γαμούμενην· οὔτε δικαστὴν ἐν ὅσῳ
διαιριώσει, οὔτε τὸν ἄλλαχον διαιριώσκομενον· οὔτε
τὸν θάπτοντα^{g)} ίδιον η̄ τὰ οντήθη ποιοῦντα τῷ τελευ-
τίσαντι.

L. 3. γ'.^{h)} Οὔτε τὸν ἀκολουθοῦντα τῷ λειψάνῳ.

D. eod. D. 4. δ'.ⁱ⁾ Οὔτε τὸν ἀναγκαζόμενον ἐπὶ δίκῃ παραστῆ-
D. eod. ναι δικαστηρίῳ, η̄ δήλῳ τόπῳ· οὔτε μανομένον^{k)}
η̄ ἔπτατεῖς^{j)}· οὔτε^{m)} γονεῖς ἡμῶν, οὔτε πάτρωνας,
οὔτε παῖδες πατρώνων ἀνεν τοῦ αἰτησαι συγγνώμην
παρὰ τοῦ πραιτωρος, εἰς δίκην δυνάμεθα καλεῖν· γο-
νεῖς δὲ λέγομεν πάντας τοὺς ἀνίόντας ἔκατέρας φί-
σεωςⁿ⁾ καὶ τοὺς ἐν δοντελᾳ συλλαβόντας^{o)} καὶ συνελευ-
θεωθέντας^{p)} καὶ τὴν ἐκ πορείας.

L. 5. ε'. Καὶ αὐτὴ γάρ μήτηρ ἐστίν. δ μέντοι πατήρ^{q)}
D. eod. ἀπὸ τῶν γάμων δείκνυται.

L. 6. σ'. Οὔτε^{r)} φυσικοὺς γονεῖς δύναται καλεῖν τις εἰς
D. eod. δικαστήριον.

L. 7. ζ'.^{s)} Τοὺς γονεῖς τοῦ θετοῦ μον^{t)} πατρὸς ἀζη-
D. eod. μίως καλῶ. οὐκ εἰσὶ γάρ μον γονεῖς.

L. 8. η'. Τὸν^{u)} θετὸν πατέρα καὶ τῷ λόγῳ τῆς ὑπεξον-
D. eod. σιύτητος καλύνομαι καλεῖν, εἰ μὴ ἐπὶ στρατιωτικῇ αἰ-
τίᾳ τοῦ πολύματος διαιριώσκομένον ἐπιτραπῶ. τὸν δὲ
φυσικὸν οὔτε ἐν ὅσῳ εἰμὶ ἐν τῇ θέσει καλῶ. πάτρων
ἐστὶν ὁ ἐλευθερώσας καὶ ὁ συμπαγήνας ἐλέγχος, καὶ
ὁ διὰ ψήφον ἀποφανθείς, καὶ ταῖς ἀληθείαις οὐκ η̄.
καὶ ὁ ὄμοσας εἶναι. ὥσπερ οὐκ ἐστὶ πάτρων, ὃ τινι
ὁ ἀπελεύθερος ὄμοσεν ἐξ ἐπαγωγῆς η̄ ἀντεπιφροδᾶς μὴ
εἶναι αὐτοῦ ἀπελεύθερος. ἐάν^{uu)} ὄρκωσα τὸν ἀπελεύ-
θερον, μὴ γαμήσαι, η̄ τὴν ἀπελεύθερον, μὴ γαμεῖ-
σθαι^{v)}, καλεῖ με ἀζημίως, οὐ μὴν τὸν νιόν μον ᾖς
ἀνάτιον.

L. 9. θ'. Οὔτε ὁ ἀπὸ φιλικομίσσον^{w)} ἐλευθερώσας κα-
D. eod. λεῖται, καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι κα-
λῆται^{x)}.

L. 10. ι'. Οὔτε ὁ ἀγοράσας ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι^{y)}, καὶ
D. eod. ὁ ρόμος αὐτὸν ἐλευθερώσῃ. εἰ δὲ τούμποις τοῦ ἀπε-
λευθέρου αὐτὸν ἡγόρασα καὶ παρέβητ τὴν πίστιν, οὐκ
εἰμὶ πάτρων.

§. I. ο' πωλήσας θεράπαιναν ἐπὶ ὅρῳ τοῦ εἰ προστῆ^{z)}
ἐλευθέρων εἶναι, ἐάν προστῆ, πάτρων ἐστίν. εἰ δὲ μὴ
τὸν ὅρῳ τῆς ἐλευθερίας ἐπέθηκα, ἀλλὰ χειρὸς ἐπιβο-
λὴν^{z)} ἐμαντῷ ἐφύλαξα, καὶ προστάσαν αὐτὴν ἐξεδί-
κησα καὶ προσέτησα, ἐλευθεροῦται, καὶ οὐκ εἰμὶ πάτρων.

II. In ius vocare non oportet Consulem, vel Praefectum, vel Praetorem, vel Proconsulem, vel ceteros magistratus, qui imperium habent, et coercere possunt et in custodiam coniicere: nec Pontificem, dum sacra facit, neque eos, qui propter loci religionem ex eo secedere non possunt: neque eum, qui propter necessitatem publicam cursu publico transvehitur: neque eum, qui uxorem ducit, neque eam, quae nubit: neque iudicem, dum de causa cognoscit, neque eum, qui alibi causam agat: neque eum, qui propinquum sepelit vel iusta mortuo facit.

III. Neque eum, qui cadaver prosequitur.

IV. Neque eum, qui propter litem in iudicio vel certo loco adesse cogitur: neque furiosos vel septenates: nec parentes nostros, nec patronos, nec patronorum liberos, venia a Praetore non impetrata, in ius vocare possumus. Parentes autem dicimus omnes adscendentibus utriusque sexus et eos, qui in servitute conceperunt et simul manumissi sunt, et eam, quae vulgo concepit.

V. Ipsa enim mater est. Pater tamen ex nuptiis demonstratur.

VI. Neque parentes naturales quis in ius vocare potest.

VII. Parentes patris mei adoptivi impune voco: non enim sunt parentes mei.

VIII. Adoptivum patrem et ratione potestatis in ius vocare prohibeo, nisi ex causa castrensis peculii re cognita permittatur. Sed naturalem parentem ne quidem, dum in vinculo adoptionis sum, in ius voco. Patronus est, qui manumisit, et qui collusionem detextit, et qui sententia patronus declaratus est, licet revera non esset: et qui iuravit, se patronum esse. Quemadmodum patronus non est, quo deferente vel referente libertus iuravit, se libertum eius non esse. Si iurecirando libertum alegero, ne uxorem duceret, vel libertam, ne nuberet, impune me in ius vocat, nec vero filium meum quasi innocentem.

IX. Neque is, qui ex fideicommissi causa manumisit, in ius vocatur, quamvis, ut manumittat, in ius vocetur.

X. Neque is, qui emit, ut manumitteret, licet lex servum in libertatem perdueat. Si vero liberti nummis eum et fidem fregi, patronus non sum.

Qui ancillam vendidit haec lege, ut, si prostituta esset, libera fieret, si prostituatur, patronus est. Si vero libertatis conditionem non adiecero, sed mihi manus injectionem reservavero, et prostitutam eam vindicavero et prostituero, liberatur, et patronus non sum.

a) Cap. 2. totum habet Theod. et Syn. p. 83. b) Syn. ὑπαζον. Verba ὑπατον η̄ in ea desunt. c) τοὺς ἔξοντας ἔχοντας Fabr. Syn. et Theod. Deest in Cod. Coisl. d) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ἐμβαλλεῖν. e) Syn. ἀναγωρεῖν. Quod Scholium Leunclavius Notat. II. 9. in Thes. Otton. p. 1505, a Graecis additum ait: ὅποιοι εἴοντες οἱ τόποι, οὓς τισιν ἔκποτες περιεκίοντες οἱ λεγόμενοι στηλίαι, in marg. Synopseos p. 83. legitur, nec vero in Basilicis. f) Theod. inserit καὶ. g) Syn. inserit τό. h) In Syn. p. 83. i) Cap. 4. usque ad μανομένον η̄ ἔπτατεῖς habet Theod. qui pro ἔπτατεῖς ponit ἴμφαντες. In Syn. est p. 83. pro parte p. 427. k) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. μερομένους. l) Syn. ἔπτατεῖς. Leuncl. ad marg. ἔπτατεῖς. m) Syn. pro οὐρεις habet η̄. n) Usque ad ἔκατέρας φύσεως habet Syn. o) Sic recte Cod. Coisl. Fabr. minus recte οὐλληφθέρες, quod ad liberos pertineret, non ad parentes. p) καὶ συνελευθερώσαται addit Cod. Coisl. Deest apud Fabr. q) Cod. Coisl. addit οὐς εἴτι τὸ πλεῖον, ut plurimum. Deest hoc apud Fabr. r) Cod. Coisl. addit τούς, quod deest apud Fabr. s) Cap. 7. totum habet Theod. et Syn. p. 83. t) μοῦ deest in Syn. u) Cod. Coisl. addit δὲ. Deest hoc apud Fabr. uu) Inde ab ἐάν ὄρκωσα hoc cap. habet usque ad finem Syn. p. 427. v) Verba η̄ τὴν ἀπελεύθερον μὴ γαμεῖσθαι Fabr. habet. Desunt in Cod. Coisl. et Syn. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. γινόμενον. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. καλεῖται. y) Verba οὔτε ὁ ἀγοράσας ἐπὶ τῷ ἐλευθερῶσαι, quae Fabr. habet, desunt in Cod. Coisl. z) Fabr. ἐπιβονλήν. Cod. Coisl. nullam habet variam lectionem. Sed legendum est ἐπιβονλήν, quod et in textu reposui.

Εἴτε ὁ πάτρων νίοθετηδῆ, εἴτε κατὰ συναρπα-
γὴν ὁ ἀπελεύθερος, μένει πάτρων.

Ο πάλεως ἡ συστήματος ἡ σωματεῖον^{a)} ἀπελεύ-
θερος τὸν μὲν καθ^{b)} ἔκυστον ἄνευ συγγράμμης καλεῖ.
πρὸς δὲ τὴν πόλιν ἡ τὸ σύστημα ἡ τὸ σωματεῖον^{c)} δι-
καιόμενος αἰτεῖ συγγράμμην, καν̄ εὶ διὰ συνδίκου μέλ-
λωσιν ἀγωνίζεσθαι.

Παῖδες πάτρωνος λέγομεν τοὺς ἐκατέρους φύσεως.

Ἄπολλυσι τὴν τιμὴν ὁ περιορισθεὶς πάτρων. εἰ δὲ
ἀποκαταστῇ, ἀναλαμβάνει αὐτὴν.

Καὶ οἱ θετοὶ γονεῖς τοῦ πάτρωνος, ἐφ' ὅσον ἐστὶν
ἡ θέσις, οὐδὲ καλοῦνται. οὔτε ὁ δοθεὶς εἰς θέσιν νίδος τοῦ
πάτρωνος, οὔτε ὁ συλληφθεὶς ἐν τῇ θέσῃ ἔγγονος.
ὁ δὲ παρὰ τοῦ αὐτέξονσίν νίδον νίοθετηδεὶς καλεῖται·
ἀλλότριος γάρ ἐστι τῷ πάππῳ.

Παῖδες δὲ λέγομεν καὶ τοὺς περιατέρω τοῦ τριεγ-
γόνου.

Ἐὰν ἀπελεύθεροι τέκη παρὰ τοῦ πάτρωνος, οὔτε
αἵτη τὸν νίδον, οὔτε ὁ νίδος αὐτὴν καλεῖ. εἰ δὲ οἱ πα-
δεῖς τοῦ πάτρωνος κεφαλικῶς τοῦ ἀπελεύθερον κατηγο-
ρήσωσιν ἡ δουλαγωγήσωσιν^{c)} αὐτόν, πάσης τιμῆς ἐκ-
πίπτουσι.

Χωρὶς^{d)} ἐπιτροπῆς τοῦ πρατίτωρος οὐδεὶς τῶν
εἰδημένων καλεῖ. ἐπιτρέπει δέ, ἐὰν μή ἐστιν ἀγωγὴ^{e)}
ἀτιμοποιός, ἡ σπιλοὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ πάτρωνος, ἡ
τοῦ γονέως, ἔσθ^{f)} οὔτε τῆς αἰτίας διαγνωσκομένης καὶ
ἀτιμοποιὸν ἀγωγὴν διδωσι· τί γάρ δι τι βαρέως ὑβρισεν
ὁ πάτρων τὸν ἀπελεύθερον, τυχὸν φραγελλώσας^{g)};

Ταύτην τὴν τιμὴν ἀεὶ χρεωστείτω τῷ πάτρῳ
ὁ ἀπελεύθερος, εἴτε ὡς ἐπίτροπος, ἡ ὡς κονδύτωρ,
ἢ διεκδικητής, ἢ ἐνάγων διεξάζεται ὁ πάτρων. τὸν μέν-
τοι ἐπίτροπον καὶ κονδύτωρα τοῦ πάτρωνος ἀζημίας
καλεῖ.

ια'. Οὐχ ἀρμόζει ἡ ποινή, ἐὰν μεταμεληθεὶς ὁ ἀπε-
λεύθερος παραχωρήσῃ τὴν ἀγωγήν, ἡ ὁ πάτρων ἐκὼν
ἐκλήθη ἡ κληθὲις οὐχ ὑπήντησεν.

ιβ'.^{h)} Εἳνⁱ⁾ ἀπόντος τοῦ πατρὸς ὁ ὑπεξόντιος αὐ-
τοῦ νίδος παρὰ τὸν νόμον ἐκ τοῦ ἀπελεύθερον κληθῆ^{j)},
αὐτὸς ὁ νίδος ἔχει τὴν ἔγμιοῦσαν ἀγωγὴν εἰς πεντήκοντα
νομίσματα^{k)}.

ιγ'.^{l)} Γενιῶς οἵς χρεωστοῦμεν τιμὴν, τούτους
εἰς δίκην καλεῖν^{k)} ἄνευ ἐπιτροπῆς τοῦ πρατίτωρος οὐδὲ
νάμεθα.

ιδ'.^{m)} Ἀπελεύθεροςⁿ⁾ ὑπὸ τοῦ πάτρωνος κατηγο-
ρούμενος καὶ συνεχῶς προσιών τῷ πρατίτωρι διὰ τὸ εαν-
τὸν^{o)} διεκδικεῖν^{o)}, οὐδὲ δοκεῖ καλεῖν εἰς δίκην τὸν πά-
τρωνα.

ιε'.^{p)} Οὐχ ἐποιήσει τῇ ποινῇ ὁ λίβελλον ἐπιδι-
δοῖς^{p)} κατὰ τὸν πάτρωνος καὶ μὴ ἀποκρύψας τὸ εἶναι
ἀπελεύθερος αὐτὸν.

ιε'.^{q)} Ἀπελεύθερος^{r)} ὄνόματι τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐπι-
τροπευομένον καὶ χωρὶς ἐπιτροπῆς τοῦ πρατίτωρος καλεῖ
τὸν πάτρωνα.

ιζ'.^{s)} Ο τῇ τάξει προσωμολογήσας^{t)} ἡ ἐν ὑπομνή-

Sive patronus arrogetur, sive per obreptionem li- §. 2.
bertus, patronus manet.

Civitatis aut collegii aut corporis libertus sin- §. 4.
gulos sine venia in ius vocat. Adversus civitatem au-
tem vel collegium vel corpus litigans veniam petit,
licet per syndicum certare debeant.

Liberos patroni utriusque sexus dicimus. §. 5.

Patronus deportatus honorem amittit: sed si fue- §. 6.
rit restitutus, eum recipit.

Etiam adoptivi parentes patroni, quamdiu adoptio
durat, in ius non vocantur: neque filius patroni in
adoptionem datus, nec nepos in adoptione susceptus.
Sed a filio meo emancipato adoptatus in ius vocatur:
nam avo alienus est.

Liberos autem et eos accipimus, qui ultra trine- §. 7.
potem sunt.

Si liberta ex patrono enixa sit, neque ipsa filium,
nec filius ipsam in ius vocat. Sin autem liberi patroni
capitis accusaverint libertum vel in servitatem peti-
erint, omni honore excidunt.

Sine permisso Praetoris nullus eorum, qui me- §. 12.
morati sunt, in ius vocat. Permittit autem, si fa-
mosa actio non sit, vel existimationem patroni aut
parentis non sugillet. Interdum causa cognita Praetor
etiam actionem famosam dat: quid enim si patronus
libertum atroci iniuria afficit, flagellis forte cecidit?

Hunc honorem semper patrono libertus debeat, §. 13.
sive quasi tutor, vel quasi curator, vel actor litiget
patronus. Tutorum tamen et curatorem patroni im-
pune in ius vocat.

XI. Poena non committitur, si libertum poeni- L. 11.
teat et remittat actionem, aut si patronus volens vo- D. II. 4.
catus sit, aut vocatus non venerit.

XII. Si absente patre filius, qui in eius potestate L. 12.
est, adversus legem a liberto in ius vocatus sit, ipse D. eod.
filius poenalem habet actionem in quinquaginta aureos.

XIII. Generaliter, quibus honorem debemus, eos L. 13.
sine permisso Praetoris in ius vocare non possumus. D. eod.

XIV. Libertus a patrono accusatus et frequenter L. 14.
Praetorem interpellans defensionis sua cause, patro- D. eod.
num in ius vocare non videtur.

XV. Non incidit in poenam, qui contra patro- L. 15.
num libellum dat, neque dissimulavit, se libertum D. eod.
eius esse.

XVI. Libertus nomine pupilli sui etiam sine per- L. 16.
missu Praetoris patronum in ius vocat. D. eod.

XVII. Qui apud officium cavit, vel apud acta L. 17.
D. eod.

a) Sic Fabr. Cod. Coisl. σωμάτιον. b) Sic Fabr. Cod. Coisl. σωμάτιον. c) Sic Fabr. Cod. Coisl. κατηγορίσαντος
ἡ δουλαγωγήσωσιν. d) Hanc §. 12. hui. cap. 10. habet Theod. et dicit esse them. 11. et 12. cap. 10. hui. tit. e) Sic Fabr.
Cod. Coisl. φραγελλώσας. f) Cap. 12. habet Theod. et dicit esse cap. 10. hui. tit. g) Sic Fabr. Cod. Coisl. κληθῆς. Theod.
βληθῆ. h) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. ἔχει τὴν ἀγωγὴν τῷ ἀπελεύθερον ν'. ρομποτα, i. e. habet actionem,
qua a liberto quinquaginta aurei petuntur. i) Cap. 13. habet Theod. k) Theod. τοιτέστι δίκην καλῶν, sed supra
scriptum supra ω est ει. l) Cap. 14. habet Theod. m) Theod. ὄνόματι, sed subpunctum illud est, et sequitur ὑπὸ τοῦ πά-
τρωνος κ. τ. λ. n) Theod. αὐτόρ. o) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. διεκδικήσα. oo) In Syn. p. 428. p) Sic Fabr.
Cod. Coisl. et Syn. ἐπιδόντις. q) Cap. 16. habet Theod. r) Cod. Coisl. praefigit δ, quod deest apud Fabr. et Theod. s) Cap.
17. habet Theod. t) Theod. προσωμολογήσας.

μασι ^{υ)} καταθέμενος παριστᾶν ^{γ)} τινα, ἀναγκάζεται
παραστῆσαι ^{ω)}

L. 18. ιη'. ^{χ)} Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου καλεῖται εἰς δί-
D. II. 4. κην· ἔκστρω γὰρ ὁ ἴδιος οἴκος ἀσφαλές ἔστι καταρύ-
γιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν βίᾳν ἐπιφέρει.

L. 19. ιθ'. ^{γ)} Εἰ δὲ πόδς ἔαντὸν δίδωσιν εἰζοδον, ἢ θεω-
D. eod. ρεῖται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται.

L. 20. ιχ'. ^{χ)} Ἀπὸ πιλῶνος καὶ λοντροῦ καὶ θεάτρου πα-
D. eod. λεῖν ἔξεστον ^{α)}.

L. 21. ια'. ^{β)} Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔσθ' ὅτε τις ἀπὸ τοῦ οἴ-
D. eod. κου καλεῖται, δύως οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἔλεται.

L. 22. ιβ'. ^{ε)} Οὔτε τὰς ἀνήβους κόρος ^{δ)} ὑπεξονόις ^{ε)}
D. eod. ἔτι τυγχανούσας καλεῖν εἰς δικαστήριον ἐπιτέργαπται ^{Ϛ)}.

§. 1. Εἴτε διεκδικηθῇ, εἴτε διαλυθῇ ^{ϛ)}, ὁ κληθεὶς ^{ϛ)}
ἀπολύεται.

L. 23. ιγ'. ^{Ϛ)} Ο κοινὸς ἀπελεύθερος οὐδένα τῶν πατρώνων
D. eod. ἄνευ ἐπιτροπῆς ἀγημάτως καλεῖται.

L. 24. ιδ'. ^{ϛ)} Ο παρὸν τὸν νόμον ποιήσας πεντήκοντα
D. eod. νομίσματα δίδωσιν. ἡ ἀγωγὴ δὲ οὐτε κληρονόμους, οὐτε
κατὰ κληρονόμων, οὐτε μετ' ἐναντὶν δίδοται.

L. 25. ιε'. ^{ϛ)} Ο δὲ ἀπελεύθερος δίχα συγγνώμης τὸν πά-
D. eod. τρωνα καλέσας ¹⁾, μὴ δυνάμενος δοῦναι τὰ πεντήκοντα
νομίσματα, μιστίζεται.

L. 1. ιε'. ^{ϛ)} Ωςπερ τοῖς καλοῖς τρόποις συμπρέπει, προσ-
C. II. 2. κύνησιν τῇ τοῦ ἐλευθερωτοῦ γαμετῇ παρέχεσθαι, οὗτος
τοῦ πρόκλιματος ἀπαιτοῦντος ἐν τῷ βήματι ταύτην κλη-
θῆναι δίχα συγγνώμης τοῦ πραίτωρος ἀπηγόρευται.
οὐκον καὶ τὸ ἐναντίον ἐν ταύτῃ τῆς διατάξεως ἔστιν
ἀσφαλῶς ἐπεῖν, ὅτι εάν τις ἐπὸν γνωικὸς ἐλευθερωτὴς
δίκην ^ἢ ^{ϛ)} πόδος τὸν ἀγδρα τῆς πατρωνίσσος αὐτοῦ,
οὐ δύναται δίχα συγγνώμης καλεῖν αὐτὸν εἰς τὸ δικα-
στήριον. εἰ γὰρ ἡ τοῦ πάτρωνος γνήσιον καλεῖται δίχα
συγγνώμης, καὶ τιμάται διὰ τὸν πάτρωνα τὸν ἀγδρα
αὐτῆς, εἰκότως ἐκ τοῦ ὅμοιον καὶ ὁ τῆς πατρωνίσσης
ἀνήρ οὐ δύναται δίχα συγγνώμης καλεῖσθαι πόδον ^{ϛ)}
δικαστήριον.

L. 2. ιζ'. ^{ϛ)} Τῆς ἐκ τοῦ διατάγματος χάριτος μὴ αἰτηθεί-
C. eod. σης, οὐτε πάτρωνα, οὐτε πατρωνίσσον, οὐτε τοὺς τού-
των ἀνίστας ^ἢ ^{ϛ)} κατιόντας, οὐτε τὸν κληρονόμουν
τοῦ πάτρωνος καὶ τὴς πατρωνίσσης, εἰ καὶ ἔξωτικοί^ε εἶσαν,
ἀπὸ τῶν ἀπελεύθερων αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν
τέκνων αὐτῶν οἵτινες καλεῖσθαι πόδος τὸ δικαστήριον. καὶ
οὐδὲ ^ἢ ^{ϛ)} ἄγροικος ὡς ὁ ἀπελεύθερος εἰ ἥγνόστη τοῦτο τὸ
νόμιμον, συγγνώματεται, δόπτε φυσικῷ λογισμῷ τιμῆ
τούτους τοὺς προσώπους κεχρεώστηκαι. καὶ ἐπειδὴ συνο-
μολογεῖται τὸν τοῦ σοῦ πάτρωνος τὸν καρδιῶντας ἐπιτροπῆς τοῦ
ἄρχοντος εἰς τὸ βῆμα κεκληρέναι, τὴν τιμωρίαν τὴν ἐκ
τοῦ διατάγματος τοῦ πραίτωρος ὀδιομένην δι' ἀντιγρα-
φῆς ἡμετέρας παραχωρηθῆναι προπειῶς ἔχαιτεται.

L. 3. ιη'. ^{ϛ)} Οἱ ὑπὸ τὴν ἔξονταν τοῦ πατρὸς πράττοντες
C. eod. κατ' αὐτοῦ ^ἢ ^{ϛ)} ἐνάγεντες οὐ δύνανται. εἰ ^{ϛ)} τοῖν τοῦ
αὐτοῦ οὐσίας εἰς ^{ϛ)}, τῆς συγγνώμης τοῦ διατάγματος αἰτη-

promisit, se exhibiturum esse aliquem, exhibere co-
gitur.

XVIII. Nullus de domo sua in ius vocatur: sua
enim cuique domus tutum refugium est, et qui eum
in ius vocat, vim infert.

XIX. Sed si aditum ad se praestet, aut e foro
conspiciatur, in ius vocatur.

XX. A ianua et balneo et theatro in ius vocare
licet.

XXI. Licet is, qui domi est, interdum in ius
vocetur, tamen nemo de domo sua extrahitur.

XXII. Neque impuberis puellas alieno iuri adhuc
subiectas in ius vocare permissum est.

Sive defendatur, sive transactum fuerit, in ius
vocatus dimittitur.

XXIII. Communis libertus nullum ex patronis
sine permisso impune in ius vocat.

XXIV. Qui adversus edictum fecit, quinqua-
ginta aureos praestat. Actio autem neque heredibus,
neque in heredes, neque post annum datur.

XXV. Libertus, qui sine venia patronum in ius
vocavit, si quinquaginta aureos dare non possit, fu-
stibus caeditur.

XXVI. Sicut bonis moribus convenit, reverentiam
manumissoris uxori exhiberi, ita re exigente ad tri-
bunal eam vocari sine venia Praetoris prohibitum est.
Itaque per contrarium ex hac constitutione bene di-
cere licet, illum, qui a muliere manumissus litem
habeat adversus patronae maritum, non posse sine
venia eum in ius vocare. Si enim patroni uxor non
vocatur sine venia, et honor ei habetur propter pa-
tronum, maritum eius, merito a simili maritus etiam
patronae sine venia in ius vocari non potest.

XXVII. Venia edicti non petita neque patronum,
neque patronam, neque parentes eorum aut liberos,
neque heredes patroni et patronae, licet extranei sint,
a libertis eorum vel liberis eorum in ius vocari oportet.
Nec si libertus, cum rusticus esset, hoc ius igno-
ravit, venia ei praebetur, cum naturali ratione hon-
or his personis debeatur. Et quum confitearis, te
patroni tui filium sine permisso Praesidis ad tribunal
vocasse, poenam edicto Praetoris statutam rescripto
nostro remitti temere desideras.

XXVIII. Qui in potestate patris agunt, adver-
sus eum experiri non possunt. Si igitur emanici-
pata es, venia edicti petita facere hoc non pro-

υ) Cod. Coisl. ὑπομνήμασι. Fabr. et Theod. ὑπομνήματι. Sed prius praefero, quum eo sensu, quo hic obvenit, nu-
mero plurali tantum legi soleat. υ) Theod. περιστᾶν. ω) Cod. Coisl. recte παραστῆσαι. Fabr. παραστῆται. ς) Cap. 18.
habet Theod. et Syn. p. 83. ύ) In Syn. p. 83. coniunctum cum cap. 18. ς) Cap. 20. habet Theod. α) Cod. Coisl. et Theod.
addit εἰς δικαστήριον. Deest hoc apud Fabr. β) Cap. 21. habet Theod. et Syn. p. 83. ς) Cap. 22. pr. in Syn. p. 83. δ)
κόρας deest in Syn. ε) Sic recte Fabr. et Syn. Cod. Coisl. ὑπεξονόις. ς) Syn. ἐπιτρέπεται. ρ) Sic Fabr. Cod. Coisl.
διαλύεται. ς) Cod. Coisl. addit εἰς δικαστήριον. Hoc deest apud Fabr. ι) Cap. 24. habet Theod. et Syn. p. 83. κ) In Syn.
p. 83. in fine coniunctum est cum cap. 24. ς) Cod. Coisl. addit εἰς δικαστήριον, quod deest ap. Fabr. et in Syn. ς) Sic Fabr.
Cod. Coisl. ἔχει. ς) Cod. Coisl. τό addit, quod deest apud Fabr. ο) Fabr. η) Cod. Coisl. pro eo habet οὐτε τοῖς. ρ) Cod.
Coisl. ετ, quod Fabr. habet ante ἥγνόστην, ponit ante ἄγροικος. ρ) Cod. Coisl. αὐτῶν. Fabr. recte αὐτοῖς. ς) Fabr. ει
Cod. Coisl. η). ς) Cod. Coisl. η) ponit ante τῆς η. τ. λ.

θείσης, τοῦτο ποιεῖν οὐ κωλυθήσῃ. ὅπερ καὶ εἰς τὸ^τ) τῆς μητρὸς πρόσωπον παρασυλακτέον ἐστίν.

κ'.^η) Ὁ ἄπαιδες αἰτιασάμενός τινα ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἡ ἐπαρχίαις, μετὰ ὑπόμνησιν προσενεγχθεῖσαν αὐτῷ μηχετί τὸν αὐτὸν ὑπεύθυνον μηδὲ^ν) ἐγγάρφως, μηδὲ ἀγράφως αἰτιάσθω· τοιτέστι μὴ ποιεῖτω καὶ αὐτὸν προσειλέσεις ἀγράφως, ἀλλὰ τῷ πρώτῳ δικαιοτῆτι παρασυλεύετω. ὁ δὲ τὴν ὑπόμνησιν δεξάμενος εἰ καὶ εἰς ἔτεραν μετασταῇ τάξιν, στρατευσάμενος τυχόν, ἢ κληρικὸς γενέμενος, ἀποκρινέσθω πάντως ἐν τῷ πρώτῳ δικαιοτηρίῳ, τῷ κατὰ τὴν προτέραν αὐτὸν τάξιν νομισθέντι προσφύρω, μηδεμίαν ἔχων φόρου παραγομένη· ὁ δὲ ἄπαιδες αἰτιασάμενος, ἐὰν μετὰ τὸ προσενεγχθῆναι τὴν ὑπόμνησιν.^ν) τῷ^κ) αἰτιάσθετι εἰς ἔτερον αὐτὸν καλέσῃ^γ) δικαιοτηρίου ἐπὶ ταῖς αὐταῖς αἰτίαις, καὶ τὸ ἀγήμιον ποιεῖτω τῷ αἰτιασθέντι καὶ τῇ δίκης ἐκπιπτέτω, εἰ καὶ δικαίων εἴγεν ἀγωγὴν.

λ'.^η) Θεοπίζομεν ὃχοι τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἥλονστρίων^η) πάντως αὐτοὺς δὶ^ε ἐντολέως^η) τὰς χορηγιατικὰς ἀγωνίσεοθαι δίκιας, καὶ μὴν καὶ τὴν περὶ τῆς^ε) ὑβρεως δὶ^ε ἐντολέως^η) κατὰ τὸν ἐγκληματικὸν τρόπον κινεῖν, κατὰ τὸ δεδομένον^ε) αὐτοῖς ἐπὶ ταύτης^η) προνόμων· ὥστε μὴ ἀναγκάζεοθαι ἡ συγκαθῆσθαι τοῖς ἀρχοντοῖς ἐν ὧ δικαζοντοῖς, ἢ παρεστάναι πάλιν, οὐαὶ δικαιομένονς^ε)· ἐκπιπόνθεν γάρ τὸ πρᾶγμά ἐστιν^η) ἐπισφαλές^η), ἢ τῶν ἀξιωμάτων ὑβριζομένων, ἢ τὸν δικαιοτικὸν^η) σχῆματος^η) ἀναξίως προϊόντος ἐπελέγει μετά τὸν μεγαλοπρεπεστάτους ἥλονστρίων^η) ἄπαιδες εἰστω βούλομένοις, καὶ ἐντολεῖς προβάλλεοθαι, καὶ δι' ἑαυτῶν ἀγωνίσεοθαι, οὐδεμιᾶς ἐντεῦθεν οὐδὲ κωλύσεως, οὐδὲ ἔημίας, οὐδὲ ποιηῆς παρ'^η) αὐτοῦ^η) ἐπαγομένης αὐτοῖς.

TITULOS Θ.

Ωςτε μὴ ἐξεῖναι δυνατοῖς προσώποις, προστασίαν τοῖς δικαιομένοις παρασχεῖν, ἢ τὰς ἀγωγὰς εἰς αὐτοὺς^η) μεταφέρειν.

α'.^η) Ἡ διάταξις λέγει, τὸν μὲν καταφεύγοντα^η) προσώπους δυνατοῖς εἰς προστασίαν δίκης ἐνεκεν ἐκπίπτειν τὴν δίκης· τὸν δὲ δεχόμενον εἰς προστασίαν τινά, καὶ συγκλητικός ἐστι^η), πλέον^η) τοῦ διατεταγμένου^η) τιμωρεῖσθαι· παρακελευομένη^η) τοῖς ἀρχοντοῖς τὸν ἐπαρχιῶν, ταύτην τὴν νομοθεσίαν φυλάττειν ἀπαρεγγείρητον.

β'.^η) Εάν τις ἐν^η) τῷ δανείζειν ἢ ἄλλως πως συναλλάγματα ποιεῖν^η) παρατηται^η) μὲν^η), εἰς τὸ οἰκεῖον ὄνομα λαμβάνειν^η) ἀσφάλειαν ἤτοι γραμματεῖον, ἢ ἄλλο συμβόλαιον, εἰς ὄνομα δὲ δυνατοῦ^η) προσώπου

hibeberis. Quod et in matris persona observandum est.

XXIX. Qui semel aliquem in ius vocavit in regia urbe vel in provinciis, post libellum conventionis ei oblatum, amplius eundem reum neque in scripto, neque sine scripto conveniat: id est, iudicem adversus eum sine scripto ne adeat, sed apud priorem iudicem permaneat. Qui vero libellum conventionis accepit, licet in aliam conditionem translatus fuerit, miles forte vel clericus factus, omnino in priore iudicio respondeat, quod ratione pristinae eius conditionis habita competens censebatur, nullam habens fori praescriptionem. Qui autem semel in ius vocavit, si post admonitionem reo oblatam ipsum in aliud iudicium iisdem de causis vocaverit, indemnitatem reo praestet et causa eadat, licet iustum habuerit actionem.

L. 4.
C. II. 2.

XXX. Sancimus usque ad magnificentissimos II.
cap. I.
Nov. 71.
lustra, ut omnino hi pecuniarias causas per procuratores agant, atque etiam iniuriarum causam criminaliter per procuratorem exequantur, secundum datum ipsis de ea privilegium: ne aut cogantur, cum magistratibus, cum iudicant, assidere, aut stare rursus tanquam litigantes: utrumque enim res periculosa est, quod vel dignitates contumelii afficiantur, vel iudiciorum ordo sine dignitate procedat. Ceterum post magnificentissimos lustra licentia sit omnibus, sive velint procuratores constitui, sive per se causas agere, nulla exinde prohibitione, aut damno, aut poena iis propter hoc inferenda.

TITULUS IX.

Ne liceat potentibus personis, patrocinium litigantibus praestare vel actiones in se transferre.

I. Constitutio dicit, eum, qui ad potentium personarum patrocinium litis causa confugit, causa cadere: eum vero, qui alicuius patrocinium suscipit, quamvis Senator sit, plus, quam statutum sit, coerceri: imperans Praesidiis provinciarum, ut hanc legislationem integrum servent.

L. 1.
C. II. 14.

II. Si quis in mutuo contrahendo vel quo alio contractu ineundo in suum nomen cautionem sive chirographum aut aliud instrumentum accipere recuset, sed potentis personae nomen inseri cautioni curet,

L. 2.
C. eod.

^η) Sic Fabr. Cod. Coisl. ὥσπερ καὶ τὸ κ. τ. λ. ^η) In Syn. cap. 28. p. 84. Brevior est in ea epitome, quam laudat *Cuiacius Observ.* X. 10. dicens ex Basilicis esse. ^η) Fabr. μηδὲ — μηδέ. Cod. Coisl. μηδε — μήτε. ^η) τὴν ὑπόμνησιν, quod habet Fabr. deest in Cod. Coisl. hoc loco, sed ponitur in eo post αἰτιασθέντι. ^η) Fabr. male τό. Cod. Coisl. recte τῷ. ^η) Sic Fabr. Cod. Coisl. καλέσου. ^η) Cap. 30. totum habet Theod. et Syn. p. 84. in qua est cap. 29. ^η) Fabr. et Syn. ἥλονστρίων. Cod. Coisl. et Theod. συγκλητικῶν. ^η) δι' ἐντολέως deest in Syn. ^η) τῆς deest apud Theod. et in Syn. ^η) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. διὰ τοῦ ἐντολέως. ^η) Theod. διδόμενον. ^η) Theod. τούτοις. ^η) Fabr. minus recte hoc transtulit, cum litigatoribus. ^η) ἐστιν deest apud Theod. ^η) Syn. ἀσφαλές. Leuncl. ad marg. ἐπισφαλές. ^η) δικαιοτοῦ Syn. Leuncl. in marg. δικαιοτικοῦ. ^η) Theod. βίματος. ^η) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. et Theod. συγκλητικῶν. ^η) Sic melius Cod. Coisl. quam Fabr. Theod. et Syn. qui habent παρὰ τοῦτο. ^η) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. et index titulorum Coisl. εἰς ἑαυτούς. Utraque lectio facile conciliari poterit, si legas εἰς αὐτούς. ^η) Cap. 1. habet totum Theod. et Syn. p. 86. ^η) Syn. φεύγοντα. Leuncl. ad marg. προσφεύγοντα. ^η) Syn. ἑστιν. ^η) Syn. πρὸ πλέον habet τοῦ. ^η) Syn. τῶν διατεταγμένων. ^η) Theod. παρακελευομένους. ^η) Cap. 2. totum habet Theod. et Syn. p. 86. ^η) Cod. Coisl. et Theod. addit αὐτῷ, quod deest apud Fabr. et in Syn. ^η) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. et Theod. ποιῶν. ^η) Syn. παρατεῖται. ^η) Cod. Coisl. Syn. et Theod. τό ponit ante εἰς et ante οἰκεῖον ὄνομα omittit. ^η) Sic Fabr. Cod. Coisl. Syn. et Theod. λαβεῖν. ^η) Syn. δυνατοῦ.

παρουσιένδης^{c)} γίνεσθαι^{d)} τὸ γραμματεῖον, καλεῖν
ἡ διάταξις, ἐκπίπτειν τοῦ τοιούτον χρέονς τὸν τοῦτο
πεποιηκότα.

TITAOΣ I'.

Περὶ τούτων^{e)}, οἵτινες δυναστῶν^{f)} ὀνό-
ματι^{g)} τοὺς^{h)} τίτλους τοῖς ἀγροῖςⁱ⁾ προ-
πηγνύουσιν, ἢ τὰ αὐτῶν ὀνόματα εἰς τὰς
δίκας^{k)} προτείνουσιν^{l)}.

L. 1. a'. m) Πολλάκις τινὲς περὶ δικαίων αὐτῶνⁿ⁾
c. II. 15. ἐναγόμενοι, καὶ μηδαμόθεν ἐλπίζοντες τὸ^{o)} νικᾶν,
καταπτοῦσι τοὺς ἐνάγοντας, δυνατῶν τινων προσ-
ώπων ὀνόματα προφέροντες^{p)}, καὶ τίτλους ὀνόματι
τούτων τῶν δυνατῶν ἐπιτιθέασι τοῖς πρόγμασι, περὶ
ῶν ἐνάγονται, ἢ ἐπιφῆμοις^{q)}, διτὶ τῷδε τῷδε δυνατῷ
προσώπῳ διαφέροι τὸ πρᾶγμα. καλεῖνοι οὖν^{r)} ἡ διάτα-
ξις, εἰ μὲν εἰδότος τοῦ δυνατοῦ προσώπου ταῦτα γίνε-
ται ὀνόματι αὐτοῦ καὶ ἐφησυχάζει^{s)}, ἀτιμοῦσθαι αὐ-
τόν· ἐν δὲ ἀγροοῦντος τοῦ δυνατοῦ προσώπου ἐπιφῆ-
μηζή^{t)} ὁ ἐναγόμενος ὀνόματι αὐτοῦ τινα, ἢ καὶ τοὺς
τίτλους ἐπιτίθησι τοῖς πρόγμασι^{u)}, καλεῖνοι αὐτὸν τὸν
ἐναγόμενον τιμωρεῖσθαι, ὡς καὶ αὐτὸν τὸ δυνατὸν^{v)}
προσώπον λοιδοροῦται. τῆς δὲ^{w)} τιμωρίας τὸ είδος,
Ἐνα μολιβδῷ πανταχόθεν περισφρύγμενος, τοντέστι
χλοιοφορῶν, ἢ πλούματιζόμενος^{x)} διηγεκάς εἰς τὸ μέ-
ταλλον ἐπεμπηταὶ^{y)}. πρὸς τούτοις δὲ^{z)} νομοθετεῖ
ἡ διάταξις, πάντα ἐναγόμενον περὶ ὧν νέμεται προσγι-
μάτων, καὶ δεχόμενον τὸ περὶ ὧν νέμεται βιβλίον, ἐν
τοῖς ἀντιρρήσιοις^{z)} λιβέλλοις ὄνομά^{a)} τίνος τῶν δυνα-
τῶν ἐντήση^{b)}, παραχρῆμα τῆς κτήσεως αὐτὸν^{c)} καὶ
τῆς δίκης^{d)} ἐκπίπτειν, καὶ μηδὲ^{e)} δύνασθαι αὐτὸν
ἐπαναλαμβάνειν τοῦτο τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ δικαίας ἔχει
τινὰς ἐπὶ^{f)} τῷ πρόγματι τοντῷ δικαιολογίᾳ. τὸ δὲ
δυνατὸν πρόσωπον ἀνεγόμενον ταῖς ἀλλοτρίαις δικαι-
στὴν οἰκεῖαν ἐντίθεσθαι^{g)} προσηγορίαν, μήτε τῆς τῶν
προσγιμάτων δεσποτεῖας, μήτε τῆς νομῆς ἀνηκούσης
αὐτῷ, ὡς ἔργολάβον τῆς συκοφαντίας καὶ ὡς τῆς οἰ-
κείας ἐπιτιμίας μὴ^{h)} φειδόμενον, ἀτιμοῦσθαι νομο-
θετεῖ.

constitutio iubet, eum, qui hoc fecerit, tali credito
privari.

TITULUS X.

De his, qui potentiorum nomine titulos
praediis affligunt, vel eorum nomina in lites
praetendunt.

I. Saepe quidam, cum iustis ex causis con-
veniuntur, nec alicunde victoriam sperare possunt,
perterrent actores, potentium quarundam personarum
nomina prae se ferentes, et horum potentium nomine
rebus, quarum causa conveniuntur, titulos imponunt,
vel famam spargunt, rem ad hunc vel illum poten-
tem pertinere. Praecipit igitur constitutio, ut si qui-
dem sciente potente persona haec nomine eius fiant,
et illa conniveat, potens infamia notetur: si vero
ignorante potente persona reus nomine eius quaedam
ementiatur, vel etiam titulos praediis affigat, reum
ipsum puniri iubet, cum et ipsam potentem perso-
nam contumelia afficiat. Poenae vero genus hoc est,
ut plumbo undique constrictus, hoc est, numellas ge-
rens vel plumbatis caesus perpetuo in metallum de-
tetur. Praeterea sancit constitutio, ut quicunque con-
venitur earum rerum nomine, quas possidet, et libel-
lum ob eas res, quas possidet, exceptit, si contradic-
toriis libellis nomen alicuius ex potentibus inseruerit,
continuo possessione et causa cadat, nec hanc rem
recuperare possit, licet quasdam iustas hac de re al-
legationes habeat. Potentem vero personam, quae li-
tibus alienis nomen suum inseri patitur, cum ei ne-
que rerum proprietas, neque possessio competit, ve-
luti calumniarum redemptorem et famae suae non par-
centem infamia notari iubet.

c) Theod. et Syn. παρουσιεύει. d) Theod. γενέσθαι. e) Cod. Coisl. addit τῶν δικαστῶν, quod deest apud Fabr. Theod. addit τῶν δικαιοστῶν. f) δυναστῶν Fabr. Deest in Cod. Coisl. et Theod. g) Sic Cod. Coisl. Fabr. ὀνόματα. Prius pre-
fero. h) εἰς τοὺς Fabr. Deest εἰς in Cod. Coisl. et Theod. i) τοῖς ἀγροῖς Fabrot. Deest in Cod. Coisl. et Theod. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. εἰς τὴν δίκην. Sic et Theod. l) Sic Fabrot. Cod. Coisl. προτείνουσι. Index titulorum Cod. Coisl. p. 151. praefixus titulum ita exhibet: περὶ τρόπων τῶν δυνατῶν, οἵτινες ὀνόματι τοὺς τίτλους τοῖς ἀγροῖς κ. τ. λ. ut e Cod. Coisl. antea notavimus. m) Totum hoc cap. habet Theod. et Syn. p. 87. n) αὐτῶν deest in Syn. o) Theod. τοῦ. p) Theod. προσφέροντες. q) οὖν omittit Theod. et Syn. r) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ησυχάζει. s) ἐπιφῆ-
μηζει Theod. t) Syn. πρόγμασιν. u) δυνατὸν deest apud Theod. v) δὲ deest in Syn. w) Fabr. Syn. et Cod. Coisl. πλού-
ματιζόμενος. Sed necessario legendum cum Leuncl. ad marg. Syn. πλούματιζόμενος. Theod. τυπιόμενος. Lectionem πλού-
ματιζόμενος tamen in texto propter Codd. MSS. consensum corrigerem non ausus sum, quum πλούματιζειν saepius ita legatur, ut
significet plumbis caedere. cf. du Fresne Gloss. med. et inf. graecit. s. v. Πλούματον et Πλούματζειν. Quod Labbaeus
Obs. et Emendat. ad Syn. Basil. Lib. VII. p. 16. e Cod. MSS. Syn. communicat Scholium, haec ait: Πλούματζειν λέγεται
τὸ μολιβδίνον πλούν περιτιθέαν· βαρύτερος γάρ ὁ μολιβδός τοῦ αιδίου. μολιβδίνος οὖν κλοιοῖς ἐπειδούσι τοῖς τοὺς
τίτλους ἐπιτιθέσιν. x) Sic Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ἐπειδούσι. a) Cod. Coisl. addit τι, quod deest apud Fabr. et Theod. et in Syn. b) Sic
Fabr. Syn. et Theod. Cod. Coisl. ἐνθήσει. c) Theod. αὐτῶν. d) Syn. διοικήσεως. e) Theod. μή. f) Syn. ἐν. g) Sic
Fabrot. Cod. Coisl. Syn. et Theod. ἐνθήσει. Leuncl. ad marg. Synopeos ἐνθήσει. h) μή in Syn. deest. Supplet
Leuncl. ad marg.

TITULUS XI.

“Ωστε μηδεὶς ἴδιωτης¹⁾ τίτλους τοῖς ἀγροῖς αὐτοῦ ἢ ἀλλοτρίοις ἐπιθήσοι²⁾, ἢ προσηγορίαιν βασιλικὴν ἀναρτήσοι³⁾. καὶ περὶ μὲν⁴⁾ τοῦ μὴ τὸν δημόσιον⁵⁾ χάριν τυρὸς προστασίας⁶⁾ ἐν δίκῃ πράγματα ἀπό τυνος λαμβάνειν. καὶ περὶ τοῦ μηδενὶ ἔξεῖναι ἄνευ τῆς τοῦ δικαιοστοῦ ἀνθεντίας⁷⁾ ἐπισφραγίσαι πράγματα, ἀπέρ ἄλλος κατέχει.

α'. Ἡ διάταξις παρακελεύεται⁸⁾, καν βιαλῶς τις ἡ ἀδίκως νέμηται, μὴ διαφερούσης αὐτῷ τῆς τῶν πραγμάτων δεσποτείας, μηδένα τολμᾶν, ἢ τίτλους ἔντιθέναι, ἢ βῆλα⁹⁾ κομητῶν κατ' αὐτῶν· εἰ μὴ ἄραι κατὰ κέλευσιν τοῦ ὀρόμοδίου δικαιοστοῦ τοῦτο γενέσθαι προσταχθεῖη. ὁ δὲ ποιῶν παρὰ τὰ εἰδημένα τῇ διατάξει, ἴδιωτης μὲν τύχης ἐπάρχων ἐσχάτη ὑποβάλλεται τιμωρίᾳ. ἐὰν δὲ λαμπρότατος ἢ¹⁰⁾, ἢ στρατιώτης ἢ κληρούχος, δημευέσθω, φησί, καὶ περιοριζέσθω, τῆς Κραμαίκης ἐκπίπτων πολιτείας, καν τινὲς ἀστε τῆς ἴδιωτης οὐσίας τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως φροντίζοντες. ἐκβιβάζειν δὲ κρή την παρούσαν διάταξιν πάντα ἄρχοντα. καὶ ἐχέτω ἔξονταν ὃ¹¹⁾ βονδόμενος τοὺς τίτλους καταφέρειν, ἢ καὶ¹²⁾ ονυγλᾶν, καὶ σχίζειν τὰ βῆλα¹³⁾, μὴ μόνον αὐτὸς ὁ ἀδικούμενος, καὶ τὸ ποῦμα¹⁴⁾ γίνεται τὸ παράνομον τοῦτο, ἀλλὰ πᾶς καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, χωρὶς τοῦ δεδιέναι συκοφαντίας ἐνοχωγήν, ἢ ἐγκληματικὴν κατηγορίαν. ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν κατενεγκόντος τοὺς τίτλους ἢ διαιροῦσαντος τὰ βῆλα, ἐνοχαγεῖν ἐπιχειρήσῃ, καὶ δέξηται¹⁵⁾ ἄρχοντα τὴν τοιαύτην κατηγορίαν, καὶ αὐτὸς καὶ τάξις αὐτοῦ τράκοντα χρυσοῦν λιτρῶν ὑποβάλλεσθωσαν¹⁶⁾ καταδίκη.

β'. Πολλάκις ἀντεγράφη, πρὸ ἀποφάσεως σφραγίδας πράγματον, ἀτινά ἄλλος κρατεῖ, ἐκτυπωνόσθαι μὴ δημεύειν. καὶ διὰ τοῦτο ταύτας τὰς σφραγίδας τοῖς πράγμασι τοῖς παρὰ σοὶ¹⁷⁾ καθεστῶσιν ἐπιτεθείσας δύνασαι αὐτὸς σὺ περιελεῖν, ἵνα περιαρθεῖσῶν αὐτῶν ἡ δίκη, ἥτις καθηκόντως σοι ἐπιφέρεται, περιαωθεῖη.

γ'. α) Τοῖς πρόμασιν, ἀιγα ἄλλος κρατεῖ, ἐκτυπῶσαι ἦτοι¹⁸⁾ ἐχαράξαι¹⁹⁾ σφραγίδας οὐκ²⁰⁾ ἔξεστιν²¹⁾, εἰ καὶ ἴδια ἢ²²⁾ ὑποκείμενα αὐτῷ²³⁾ ταῦτα εἴναι τις διεβατοῦται.

δ'. Πολλάκις ἐμοῦ πρὸς τὸν ἔμὸν κρεώστην δικαιούμενον, ἔρχεται δι πατὴρ τῆς πόλεως προστάταμενος αὐτοῦ καὶ λέγει, ὅτι αὐτὸν ἐγὼ διεκδικῶ. καὶ εἴπω τι²⁴⁾ γάρ εἰ σὺ τὸν κρεώστον μου ἐδικητής; καὶ λέγει, ὅτι κρεώστε τῇ πόλει, καὶ ἀνήκει μοι τὸ ἀντιλιμβάνεσθαι αὐτοῦ, καὶ καθόσον²⁵⁾ δύναμαι, προσταμαι αὐτοῦ.

TITULUS XI.

Ut nemo privatus titulos praediis suis vel alienis imponat, aut nomen regium suspen dat: et ne fiscus patrocinii in lite praebendi causa res ab aliquo accipiat: et ut nemini liceat, sine iudicis auctoritate signa rebus imponere, quas alius tenet.

I. Constitutio praeccipit, ut nullus audeat, vel titulos imponere, vel vela suspendere, etiamsi quis aut iniuste possideat, cum rerum proprietas ad eum non pertineat: nisi forte iussu competentis iudicis id fiat. Is autem, qui contra ea, quae constitutione dicta sunt, fecerit, si quidem plebeius sit, ultimo supplicio subiecit: si vero clarissimus, vel miles, vel clericus sit, bona eius publicentur, inquit, et deportetur, civitate Romana privatus, licet quidam privatae rei piissimi Imperatoris procuratores sint. Exequi autem hanc constitutionem omnes magistratus oportet. Et deiiciendi vel etiam confringendi titulos et consindendi vela licentiam habeat, qui velit, non solum is, qui laesus est, et adversus quem tale quid contra leges committitur, sed omnis et servus et liber, sine metu actionis calumniae, vel accusationis criminalis. Si quis autem adversus eum, qui titulos deicerit aut vela considererit, accusationem instituere ausus fuerit, et magistratus talem accusationem admiserit, et ipse et officium eius triginta librarum auri condemnationi obnoxii sint.

II. Saepe rescriptum est, ante sententiam signa rebus, quas alius tenet, imprimi non oportere. Et ideo ea signa rebus apud te constitutis imposita potes ipse detrahere, ut amotis his causa, quae ex officio tibi infertur, terminetur.

III. Rebus, quas alius detinet, imprimere sive incidere signa non licet, etiamsi suas vel obligatas sibi eas esse aliquis affirmet.

IV. Quum saepe mihi cum debitore meo lis esset, accessit pater civitatis patrocinium eius suscipiens et dicens: ego eum defendo. Sin dixero: eur tu debitori meo defensor existis? inquit ille, quia recipublicae debet, et mea interest, ut curam eius habeam, et quantum possum, patrocinium ei praesto. Ait igitur

¹⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. ἴδιωτικούς. Theod. μηδεὶς τίτλους ἴδικούς. ²⁾ Index titulorum Coisl. et Theod. ἐπιθήσῃ. Fabr. et Cod. Coisl. ut in textu. ³⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀναρτήσοι. Index titul. Coisl. et Theod. ἀναρτήσῃ. ⁴⁾ μή deest in indice titul. Coisl. et Theod. ⁵⁾ Theod. τὴν δημοσίου. ⁶⁾ Sic recte Fabr. Cod. Coisl. παρεκλεύεται. ⁷⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. ανθεντίας. ⁸⁾ Sic recte Fabr. Cod. Coisl. παρεκλεύεται. ⁹⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. βῆλα. ¹⁰⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. εἶη. ¹¹⁾ δι Fabr. Deest in Cod. Coisl. ¹²⁾ καὶ Fabr. Deest in Cod. Coisl. ¹³⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. βῆλα. ¹⁴⁾ uti et postea. ¹⁵⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. πρόσωμα, praeiudicium, quod certe cum textu constitutionis melius convenit. ¹⁶⁾ δι Fabr. Deest in Cod. Coisl. ¹⁷⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. ὑποβάλλεσθω. ¹⁸⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. παρὰ οὐ. Praferenda est Fabroti lectio. ¹⁹⁾ Cap. 3. habet Theod. ²⁰⁾ Theod. ἢ. ²¹⁾ Theod. χαράξαι. ²²⁾ Theod. οὐκ. ²³⁾ Theod. οὐδενί. ²⁴⁾ Theod. οὔτε. ²⁵⁾ δι Fabr. et Theod. Deest in Cod. ²⁶⁾ αὐτῷ deest ap. Theod. ²⁷⁾ τι Fabr. Cod. Coisl minus recte τις. ²⁸⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. καθώς.

λέγει οὖν ἡ διάταξις· ἐκ^{k)} τῆς πόλεως βοηθηθῆναι^{l)} σε προφάσει τῆς ποσότητος, ἣν αὐτῇ τῇ πόλει ἐν προσχήματι χρεωστεῖς, ὑπεναντίον τοῦ λογισμοῦ τοῦ νομίμου ἐπιζητεῖς.

L. 2. ε'. Ἐγάγων^{m)} τις περὶ πραγμάτων ἐπηγγέλατο C. II. 18. τῷ δημοσίῳ τὸ ἔμισον μέρος δωρήσασθαι τῶν πραγμάτων αὐτῶνⁿ⁾, ἵτοι τῶν ἀγωγῶν, ἃς εἰχεν ἐπὶ τοῖς πρόγυμασιν, ἐὰν δὲ δημόσιος περὶ τὴν δίνειν αὐτῷ βοηθῆσῃ. λέγει τοῖν τὸ βασιλεύς, διτὶ τὴν τῶν τοιύτων δικών δωρεὰν οὐ συγχωρεῖ δεχθῆναι^{o)} τῷ ἔμισον χόρων ἡ ἐπιστήμη· τοντέστι, τὸ ἐνομεῖσθαι^{p)} τοὺς ἔμους χόρων τοὺς συγχωρεῖ τῷ δημοσίῳ, ταύτην λαβεῖν παρὰ σοῦ τὴν δωρεὰν καὶ βοηθῆσαι σου. διτεν τῶν σῶν δικαίων, εἴ τινα ὅλως ἀδικήσεις σοι, χωρὶς τοῦ λοιδορηθῆναι τὸ ἔμὸν ταμεῖον, φρόντισον, καὶ ὡς βούλεις^{q)}, φύλαξον αὐτά.

L. 3. σ'.^{r)} Τῷ δημοσίῳ τις χρεωστῶν, χρεωστούμενος C. eod. δὲ παρ' ἑτέρου, ἔλεγε τοῖς τοῦ δημοσίου προνοηταῖς, εἰ βούλεοθε^{s)} ἀποπληρωθῆναι τῷ παρ' ἔμου χρεωστούμενα, ποιῶ τὸν δημόσιον ἐντολέαν μον κατὰ τὸν ἔμιον χρεωστὸν, καὶ ἀπαίτησαι^{t)} καὶ λογίσασθε ἐντοῖς τῷ παρ' ἔμου χρεωστούμενα. Ἀντιγράφει οὖν ἡ διάταξις ἥτοι^{u)} ὁ βασιλεύς, διτὶ ἀπέδει ἐπὶ τῆς γενεᾶς τῆς ἡμετέρας, τοντέστιν ἐκ τῶν χόρων τῆς ἔμης βασιλείας, προφάσει τοῦ χρεωστοῦ δικών δημόσιον γενέσθαι αὐτὸν κατὰ ἴδιωτικῶν^{v)} ἐντολέα τινῶν^{w)}.

L. 4. σ'.^{x)} Εχρεώστει τις τῷ δημοσίῳ, καὶ μεθοδεύμενος C. eod. τος ἔλεγεν^{y)} ἐπειδὴ δέδενα χραματεῖον ἔλαβε παρ' ἔμου ἐπὶ ἔπιδι ἀριθμήσεως, οὐδὲν δέ μοι ἡριθμησε, διεκδικήσει με πρῶτον δὲ δημόσιος εἰς τὸ μὴ ἐναρχθῆναι με παρ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς καταβαλὼ τῷ δημόσιῳ, εἴ τι χρεωστῶ αὐτῷ. ἀποδοκιμάζοντα τούννῃ διάταξις τὴν τοιάντην τοῦ χρεώτον πρότασιν ἀντιγράψει οὐτιώς. Εἰς τὸ γενέσθαι περιγραφὴν τοῖς δανεισταῖς παρὰ τὴν τῆς ἡμετέρας γενεᾶς γαληνότητα ἥτοι ενδιλια τὸν τοῦ δημοσίου φθόνον ἐπίχειτεσθαι οὐ κοκτοντέστιν, οὐ δεῖ τὸν δημόσιον φθονηθῆναι διὰ σέ, ἐνεκα^{z)} τοῦ περιγραφῆναι τοὺς σοὺς δανειστάς. ἀπόδοσ τοιαυτοῦ, ὅπερ τῷ δημοσίῳ τῷ ἔμῷ χρεωστεῖς, καὶ ἐὰν ἐναρχῆσθαι^{g)} ὁς ἀπὸ δανειστοῦ σου, ὃν τινα ἡριθμηκέναι σοι τὸ χρονίον ἀνῆ, τῇ παραγραφῇ τῶν μὴ ἀριθμηθέντων χρημάτων κατὰ τοὺς νόμους κεχρησθαι δύνασαι.

TITULOS IB'.

Περὶ τοῦ εἰς δικαιούσιον καλούμενου, ἵνα ἀσφάλειαν δῷ.

L. 1. α'.^{z)} Οἱ διδόνες ἐπὶ παραστάσει δίκης ἐγγυητὴν D. II. 5. μὴ ἐποκειμενον τῷ μέλλοντι δικάζειν, ἀντὶ μὴ δεδωκότος ἔστιν· εἰ μὴ ἴδιως ἀπολέγει^{a)} τῷ ἴδιῳ προφύτῳ.

L. 2. β'.^{b)} Καλούμενός τις ἐρψοτε αἰτίᾳ πρὸς D. eod. οἰονδίποτε ὄρχοντα ὀρεῖται, ἵνα γνωσθῇ, εἰ

constitutio: A republica adiuvari te sub obtentu quantitatis, quam eidem civitati, uti prae te fers, debes, contra iuris rationem desideras.

V. Quidam de rebus agens fisco promiserat, partem rerum ipsarum vel actionum, quas de rebus habebat, dimidiam se donaturum, si fiscus in lite ei auxilium praestaret. Princeps igitur ait: Huiusmodi litium donationem admitti temporum meorum disciplina non patitur: hoc est, bonae leges, quibus tempora mea reguntur, fisco non permittunt, ut hanc a te donationem accipiat et tibi auxilium praestet. Unde ius tuum, si quod omnino tibi competit, citra contumeliam fisci mei cura, et prouti voles, tuere ipsum.

VI. Quidam, qui fisco debeat, et alterius creditor erat, fisci procuratoribus dixit: Si vultis ea, quae a me debentur, vobis exsolvi, fiscum procuratorem meum contra debitorem meum constituo, et exigite et compensate cum iis, quae a me debentur. Rescribit igitur constitutio sive Princeps: Abhorret a seculo nostro, hoc est, a temporibus imperii mei, praetextu debiti fiscum ipsum procuratorem contra privatos quosdam fieri.

VII. Debebat quidam fisco et conventus dicebat: quoniam ille cautionem a me accepit sub spe numerationis, nihil autem mihi numeravit, defendat me primum fiscus ne ab ipso conveniar, et tunc fisco solvam, si quid ei debuero. Huiusmodi igitur debitoris practensionem constitutio improbans hoc modo rescribit: Ad fraudem creditoribus faciendam contra seculi nostri clementiam sive tranquillitatem fisci invidiam implorari non decet: hoc est, fisco invidiam fieri propter te non oportet, ut creditores tui ita circumscrivantur. Redde igitur, quod fisco meo debes. Et si conventus velut a creditore tuo fueris, quem tibi pecuniam numerasse negas, exceptione non numeratae pecuniae secundum leges uti potes.

TITULUS XII.

In ius vocatus ut cautionem praestet.

I. Qui fideiussorem dederit in iudicio sistendi causa, non subiectum ei, qui iudicaturus est, perinde est, ac si non dederit: nisi suo privilegio specialiter renunciaverit.

II. Ex quacunque causa quis ad quemcumque magistratum vocatus venire debet, ut cognoscatur, num

k) Fabr. 2z. Cod. Coisl. παρά. l) Fabr. βοηθῆσαι. Cod. Coisl. nullam habet diversam lectionem. Sed illud βοηθῆσαι manifeste falsum est. Legendum βοηθῆσαι. m) Cap. 5. totum habet Theod. qui dicit esse cap. 6. b. t. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. αὐτοῦ. o) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. δέχεσθαι. p) Theod. ἐνομεῖσθαι. q) Theod. βοηθ. r) Cap. 6. habet Theod. qui dicit esse cap. 7. b. t. s) Theod. βούλεσθαι. t) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. ἀπαίτησαι. u) ἡ διάταξις ἥτοι descunt in Cod. Coisl. et Theod. Habet Fabr. v) Theod. ἴδιωτον. w) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἴδιωτ. x) ἐργάλεα. Etiam Theod. τινῶν ἐπιολέσι. x) Sic Fabr. Cod. Coisl. ξεκεν. y) Sic Fabr. melius quam Cod. Coisl. in quo est ξεκεν. z) Cap. 1. habet Theod. a) Theod. male ἀπολέση. b) Cap. 2. usque ad verba τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῖς habet quoque Theod. et Syn. p. 84.

ἰπόκειται τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ. ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ἀπελθὼν ἀπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ προστιμᾶται πρὸς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ. τοῦτο δὲ μετὰ διαγράφεις. συγχωρεῖται γὰρ τῷ ἀρρενῳκῷ καὶ ἐνθα μὴ διέφερε τῷ ἐνάγοντι, ἀπαρτῆσαι τὸν κληθέντα, τυχὸν ἀπράκτων οὐσῶν.

γ'. ^{bb)} Ἀπολιμπαρομένον τοῦ ἐναγομένον, ἢ ἀνίβου ὄντος, ἢ μανομένον, ἢ μὴ ἔχοντος κηδεμόνα, ἢ καὶ δυνατῷ ὑποκειμένον προσώπῳ^{c)}, ὁ τὴν ἀγωγὴν ἔχων^{d)} διὰ τὰς εἰρημένας μὴ δυνάμενος αἵτιας κινεῖν, ἐγγράφως προστίθεται τῷ ἀρχοντὶ ἢ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ διακοπτέον τὸν χρόνον.

δ'. Οἱ δικαιογόνοις παρίστασθαι καὶ μὴ δρίσας ποιήν μὴ παραστάς, εἰς τὸ διαφέρον^{e)} ὑπόκειται.

ε'. ^{f)} Τὸν ἐπὶ τῇ παραστάσει ἐγγνώμενον εὔπορον εἶναι δέ^{g)} πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, εἰ μὴ συγγενεῖς εἰσιν οἱ δικαιοῦμενοι· τότε γὰρ οἰοςδήποτε ἐγγνητής^{h)} δοθῇ, ἀντὶ εὐπόρου ἔστιν· τυχὸν ὑπέρ πατρὸς ἢ πάτρωνος καὶ παΐδων πάτρωνος· καὶ γαμετῆς καὶ νύμφης. καὶ ὁ γινώσκων τὴν συγγένειαν καὶ τὸν ἐγγνητὴν μὴ δεξάμενος, πεντήκοντα νομίσματα δότωⁱ⁾· εὔπορος γὰρ τοεῖται ἐγγνητής.

ζ'. Ομολογῶν τις παριστῶν δύο ἐν δικαιοστηρίῳ καὶ τὸν ἕνα μόνον παριστῶν οὐ ποιεῖ τῇ ἐγγένῃ^{k)} τὸ ίκανόν, οὔτε κατὰ τὴν οἰκείαν ἐπεράτησιν ποιεῖσθαι αὐτὸν τὴν παραστάσιν^{l)}.

ζ'. ^{m)} Θεοπίζομεν, εἰ ὁ χρόνος πληρωθείη, ὅν ἐπὶ τῇ τῆς παραστάσεως ἢ τῆς ἀπογωγῆς ἀσφαλείᾳ αὐτὸς ὁ ἐνάγων ἔταξεν, εἴτα ὁ μὲν ἐνογόμενοςⁿ⁾ προσεδρεύοι τῷ δικαιοστηρίῳ, ὁ δὲ ἐνάγων ἀπολιμπάνοιο, καὶ μὴ εἴσω ἡμερῶν δέκα, ἀρ' ὑπὲρ παραγένοι τῇ χώρᾳ, ὁ ἐνάγων ὀπαντίσεις^{o)}, τὸν μὲν ἐναγόμενον εἰσιόντα παρὰ τῷ δικαιοστῇ καὶ ταῦτα διδάσκοντα παραχοῦμα ἀφέσθαι, δοκιμὴ δὲ αὐτοῦ κρίνεσθαι πᾶσαν δαπάνην, ἣν ὑπέστη περὶ τε τὴν ὄδοιπορίαν, περὶ τε τὴν ἐν ξένῃ διατριβήν, καὶ ταύτῃ τὸν δικαιοτήρα καταδικάζειν τὸν ἐνάγοντα μάτηρν. καὶ ἐπειδήπερ εἰωθός ἐστι, μὴ ἄλλως γίνεσθαι τὰς ἀπαγωγὰς^{p)} ἢ τὰς παραστάσεις, εἰ μὴ οἱ ἐνάγοντες ἐγγνητοὶ^{q)} ὅπῃ ποσότητι δοῖεν, ὡς ἐπεξέχονται τῇ δίκῃ καὶ κρατοῦσι τῆς ψήφου, τοῦτο μὲν τὸ ποσὸν πάντως αὐτοὺς ἀπατεῖσθαι καὶ διδοῦσθαι τῷ μάτηρν συκοφαντηθεῖται. εἰ δὲ διὰ τὸν ὄρον καὶ πλεῖόν τι σαργίσεις (ὅπῃς μέντοι ποσότητος ὄριζομένης παρὰ τὸν δικαζοντος, ἣν οἱ νόμοι ταξιτίων καλοῦν), καὶ τοῦτο προσαπαιτεῖσθαι· ἵνα μάθοιεν μὴ παῖσσεν εἰς βίον ἀλλοτρίους, ἀλλὰ τὰ κατὰ χώραν αἰρεῖσθαι δικαιοτήρια, κώκεσε πρὸς τὸν ἔντειν ἀντιδίκους διαχρίνεσθαι.

Ἐπειδὴ δὲ τὰς παρὰ τῶν ἐναγόντων ἐγγένας ὡς ἐπίπλανται ἔντειν διδοῦμενας ἐπὶ τοῖς παρισταμένοις προσώποις· εἰ δὲ εἰς ἔτερον ἀπόγονοι καὶ χώραν, ἵνως διαφραγάνειν ταῦτην τὴν παρατηρησιν· Θεοπίζομεν τὸν ἔτανθυ δικαιοτήρην, ἢ τὸν ἐνδοξότατον ἡμῶν ζωτι-

jurisdictioni eius subiectus sit. Qui vocatus non ierit, a iudice competente secundum jurisdictionem eius muletatur. Sed hoc cum distinctione: remittitur enim rustico et ubi nihil interfuit actoris, vocatum venisse, forte, quum dies feriati essent.

III. Si reus absit, aut impubes vel furiosus sit, ^{L. 2.} vel tutorem vel curatorem non habeat, vel etiam potenti personae subiectus sit, ille, qui actionem habet eamque propter memoratas causas intendere non possit, in scriptis Praesidem vel Episcopum audeat, et cursum temporis interrumpat. ^{C. VII. 40.}

IV. Qui in iudicio sisti promisit, neque poenam definiverit, si status non esset, in id quod interest tenetur. ^{L. 3.} ^{D. II. 5.}

V. Fideiussorem iudicio sistendi causa datum pro ^{L. I. 2. 3.} rei qualitate locupletem esse oportet, nisi litigatores cognati sint: tunc enim qualisunque fideiussor datus fuerit, pro locuplete habetur: forte pro patre vel patrone et liberis patroni, et uxore et nuru. Et qui sciens necessitudinem fideiussorem non acceperit, quinquaginta aureos det: locuples enim esse creditur fideiussor.

VI. Qui duos in iudicio sisti promisit et alterum solum exhibet, fideiussioni non satisficit, neque secundum suam promissionem exhibitionem facere videtur. ^{L. 4.} ^{D. ead.}

VII. Sancimus, si tempus, quod in cautione iudicio sistendi aut deducendi causa facta actor praestituit, praeterlapsum sit, deinde reus quidem in iudicio praesens sit, actor vero absit, neque intra decem dies, ex quo reus in locum venerit, actor occurrit, ut reus, qui iudicem adierit et haec probaverit, statim dimittatur; iurecurando autem eius omnes sumtus aestimentur, quos in itinere et commoratione in terra peregrina sustinuit, et in eos iudex eum, qui temere egerit, condemnet. Et quia moris est, non aliter deductiones aut exhibitiones fieri, quam si actores fideiussores ad certam quantitatatem dederint, se litem peracturos et sententiam accepturos, ea quantitas omnino ab iis exigatur et detur illi, qui temere calumniam passus est. Si vero per iusurandum aliquid amplius expresserit, et hoc insuper exigatur (certa tamen quantitate a iudice deinienda, quam leges taxationem vocant): ut discant homines, in alienas vitas non ludere, sed in suo quovis territorio iudicia diligent ibique cum adversariis suis discent.

Quia vero novimus, ab actoribus plerumque hic quidem fideiussores dari propter exhibitas personas: cum vero in aliam provinciam rei deducuntur, forte hanc observationem eos declinare: sancimus, ut in hac urbe iudex, aut glorioissimus Quaestor noster,

^{bb)} Legitur haec constitutio etiam in Lib. 50. Basil. tit. 14. et 15. cap. 2. T. VI. p. 627. edit. Fabr. et Lib. 50. tit. 15. cap. 2. in Thes. Meerm. T. V. p. 77. Brevem epitomen exhibit Balsamon Paratil. I. 4. in Voelli Bibl. Iur. Can. T. II. p. 12x2. et Harmonop. I. 3. 11. ^{c)} Sic Fabr. Cod. Coisl. δινετοῦ ὑποκειμένου προσώπου. ^{d)} Cod. Coisl. hic inserit καὶ, quod deest apud Fabr. ^{e)} διαφέρον Cod. Coisl. Fabr. habet διεργότερον. Sed prior lectio praeponenda videtur. ^{f)} Cap. 5. totum habet Theod. qui dicit esse cap. 4. hui. tit. ^{g)} Theod. δι εἴναι. ^{h)} Cod. Coisl. et Theod. inserit εἰ, quod deest apud Fabr. ⁱ⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. διδωσιν. ^{j)} Cod. Coisl. τῇ ἐγγύῃ addit. Deest apud Fabr. ^{k)} Verba οὐτε παράστασιν addit Cod. Coisl. Desunt apud Fabr. ^{l)} Brevem epitomen hui. cap. 1. Nov. 53. habet Theod. his verbis: λέγε ὁ παρατάμενος παραγένηται ἐντὸς τῶν ἀριθμῶν ἡμερῶν, καὶ εἰσιν δέκα ἡμερῶν μὴ παραγένηται ὁ ἐνάγων, ἀφελθω ὁ ἐναγόμενος, καὶ ἀδιστοὶ δαπανή, μετά ταξιτίων μέντοις λαμβανέτω ἀναλόγως. εἰ δὲ τὸ ποσότητα τῆς περὶ τὴν ἐπεξέχουσας ἐγγένης ὑπερβαλεῖ, κοριστηται καὶ τὸ περιττόν. τὸ διαλεχθὲν νόσι τὸν ἐγκληματικὸν. Dicit esse cap. 8. hui. tit. ^{m)} ἐναγόμενος Fabr. Deest in Cod. Coisl. ⁿ⁾ Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀπαντήσουσε. ^{o)} Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐναγωγής. Sed ἀπαγωγής haud dubie melius est, quia iungitur cum παραστάσεις. ^{q)} τῇ addit Cod. Coisl. quod deest apud Fabr.

στωρα, τὸν τοῖς θείοις ἡμῶν ὑπηρετούμενον γοάμασιν, εἴ τι τοιωτον πρᾶξαι κελευσθεῖ, μὴ ἄλλως εἰς ἔτέραν ἀπαχθῆναι χώραν τὸν ἐναγόμενον^{r)}, ποὶν ἀν ἐγγυητὴν προσκαταστήσειν^{s)} δὲ ἐνίσχων ἐν τῷ δικαιοτηρίῳ^{t)}, καθ' ὃ μέλλει τὸν εὐθυνόμενον ἄγειν^{u)}, ὃς δώσει πρὸς τὸν τόπον διάστημα χρονίου, δύον ἀν δοιασθεῖ τῷ φεύγοντι, εἴ μὴ αὐτὸς ἐπεξέλθοι, ἢ ἐπεξέλθων μὴ κρατήσῃ^{v)} τῆς δίκης^{w)} κακεῖσε πάντα πράττεσθαι, δύοσι εἴπι τῇ παραστάσει διωρίσαμεν, τοῦ μὲν δοιασθέντος χρονίου παρὰ τῶν ἐγγυητῶν ἀπαιτούμενον καὶ διδομένον τῷ ἀπαχθέντι παρεχομένον δὲ παρ' ἐκείνον καὶ τοῦ ὅρον ἀχοι ταξιάνως^{x)}. ἵνα εἴπερ ὁμόσει καὶ πλεῖστον δεδαπανηκέναι, καὶ τοῦτο ἀπολάθοι καὶ παρατάθεν φαίνοιτο τέλεια τὰ τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας.

Cap. 3. Κακεῖνο^{y)} θεοπίζομεν, ἐπειδὴν ὑπόμνησις προσ-

§. 1. ενεχθεῖ τινί, πάντως ἐπιθίδοσθαι βιβλίον, καὶ μὴ κατὰ τὸ παλαιὸν δέκα μόνον ἡμερῶν ἔχειν τὸν ὑπομνησθέντα^{z)} προθεσμίαν, ἄλλὰ διπλασίαν, τοντέστιν ἐκκοσιν. ὥστε εἴτε παραιτήσουσθαι βονληθείη, εἴτε καὶ συνδικαστὴν αἰτήσαι, ἀδειαν ἔχειν τοῦτο ποιεῖν, ἢ καὶ ἵσως ἐπιγνῶναι τὸ δῆλημα, καὶ ἀπαλλαγῆναι πρὸς τὸν ἀντίδικον τὸν αὐτοῦ φιλικῶς^{a)} καὶ μὴ κατ' ἐπῆρειαν καὶ ἐπιδρομὴν ὑπὸ δικαιοτηρίᾳ^{b)} γίνεσθαι^{c)}, ἵνως ἀκαταθυμίῳ^{d)} πολλάκις δέ τι καὶ μὴ οἰκείως ἐπὶ τῷ φεύγοντι διακειμένῳ^{e)}. καὶ τοῦ τὴν δίκην ὑπομένοντος οὐδένα καιρὸν ἔχοντος πρὸς τὸ μαθεῖν, ἐφ' οἷς^{f)} ἐναγόμενος ἀπαντήσει^{g)}. δεκόμενον δὲ αὐτὸν τὸ βιβλίον, μόνης προσωπικῆς ἐγγύης παρὸς αὐτοῦ διδομένης καὶ τῶν συνηθεῶν κατὰ τὴν θείαν ἡμῶν παρεχομένων διάταξιν, ὑπογάρφειν τῷ παλονένῳ ἀντιβιβλίῳ^{h)}, δηλοῦντα καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐπιδίδοται, ἵνα μὴ καὶ περὶ τοῦτο τέχνη τις γένηται. ἐπειδὸν δὲ μέλλοι γίνεσθαι προκάταρξις παρὰ τῷ δικαιοτηρίῳⁱ⁾ δρατάσθαι τὸν φεύγοντα, εἴ αἱ εἴκοσι διεκλήθεισιν ἡμέραι αἱ τῆς διασκέψεως^{j)} κακεῖνον λέγειν μὲν τὰληθῆ^{k)}, δείκνυσθαι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ἡμέρας τοῦ βιβλίου καὶ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τῆς κατὰ τὸ βιβλίον. καὶ εἰ φήσει παρεληλυθέναι τὸν τῶν εἴκοσι ἡμερῶν ἀριθμὸν, τηνικαῦτα γίνεσθαι τὴν προσάραξιν. ἐν μέσῳ δὲ ἀδειαν εἶναι καὶ παραιτεῖσθαι τὸν δικαιοτηρίῳ, ἢ ἐτερον αἰτεῖν, ἢ συνδικαστὴν αὐτῷ λαμβάνειν, ἢ καὶ ἀπαλλάττεοθαι φιλικῶς, οὐδὲν ἐν μέσῳ οὐδὲ ἔμμισμενον, οὐδὲ παρὰ τῶν πρακτήρων^{l)} ταρατόμενον. ἄλλὰ τὴν τε δικαιοτικὴν ἀσφάλειαν ἐκτιθέμενον, καθάπερ ἀν οἱ τεῦτα κοίνοτες συνίδοιεν, τὴν τε τῶν εἴκοσι ἡμερῶν ἔχοντα διάσκεψιν. εἴ^{m)} δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθεῖη, καὶ δόξει τις γενέσθαιⁿ⁾ προκάταρξις, ἀντὶ μηδενὸς αὐτὴν εἶναι, ἄλλ' ἀδειαν εἶναι καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην προκάταρξιν εἴσω τῶν τεταγμένων εἴκοσι ἡμερῶν οὖτως ἀπαντα πράττειν, ὡς ἀν εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐγεγόνει τις προκάταρξις.

Cap. 4. int. Εἰ δέ ἀπαξ^{o)} παραιτησάμενος τὸν δικαιοτηρίῳ^{p)} ἐτερον λέθοι, οὐ διδομεν^{q)} αὐτῷ καὶ τὸν ἡτημένον ἀνθισ παραιτεῖσθαι. ἀςπερ γὰρ αὐτοῦ ιηδόμεθα, οὐτω καὶ τὸ δὲ ἀναβολὴν^{r)} πρατεοθαί τι κατά^{s)} ἐναγότων παντελῶς ἀποτιρεψόμεθα.

qui sacris nostris literis inservit, si tale quid facere iussus sit, non aliter patiatur, reum in aliam provinciam deduci, quam actor in iudicio, ad quod reum perduetur est, fideiussorem praestet, se, si non causam peregerit vel peracta ea non obtinuerit, pro locorum distantia tot aureos, quot reo praeiniti fuerint, praestiturum: utque ibi omnia agantur, quaecunque de exhibitione definitivus, aureorum definita quantitate a fideiussoribus exigenda et ei, qui evocatus e sua province est, danda: praestito quoque ab eo iureirando usque ad taxationem: ut, si iuraverit, se plus impendisse, et hoc recipiat, ut undique perfecta nostra legislatio videatur.

Illud quoque sancimus, ut cum alicui admonitio oblatā fuerit, omnimodo libellus edatur, neque, ut olim, admonitus decem tantummodo dierum spatium habeat, sed duplex spatium, id est, viginti dierum: ut, sive recusare iudicem velit, sive ei collegam postulare, licet ei hoc facere, vel forte etiam debitum agnoscere et amice se ab adversario suo liberare: non vero per improbitatem et circumventionem sub iudice sit forsitan suspecto, forsitan sibi minus accepto: plerumque autem etiam contra reum male affecto: nullum tempus habente eo, qui litem sustinet, ad cognoscendum, quibus de causis conventus adesse debeat. Accepto autem libello conventionis, sola cautione personali praestita et sportulis secundum saeram nostram constitutionem praestitis subscrifat libello responsionis et adnotet tempus, quo libellus conventionis traditus sit, ne circa hoc quoque fraus quaedam fiat. Quando autem litis contestatio apud iudicem fieri debet, interrogetur reus, an viginti dies deliberationis praeterlapsi sint: et ille quidem veritatem dicat, sed hoc etiam monstretur ex die libelli et subscriptione libelli. Et si dixerit, viginti dierum numerum practerlapsum esse, tunc litis contestatio fiat. Medio autem tempore licet iudicem recusare, vel alium postulare, vel collegam eius accipere, vel etiam amice cum adversario litem componere, nihilque interim damni sustineat, neque ab executoribus perturbetur: sed iudiciale cautionem praestans, prouti ii, qui de his indicant, decreverint, viginti dierum tempus ad deliberandum habeat. Si vero haec non serventur, tametsi litis aliqua contestatio facta videatur, pro nulla haec sit, sed licet et post eiusmodi litis contestationem intra statutos viginti dies sic omnia agere, quasi neque ab initio litis aliqua contestatio facta esset.

Si quis autem semel iudicem recusaverit aliumque acceperit, non concedimus ei, ut iudicem petitum etiam denuo recusat: sicut enim eius curam gerimus, ita per dilationem agi quid contra actores omnimodo aversamur.

r) Deesse aliquid videtur, vel πάσχειν, vel ἐπιφέπειν, vel simile quid. s) Sic Fabr. Cod. Coisl. προκαταστήσειν.
i) Sic Fabr. Cod. Coisl. δικαιοτηρίῳ. n) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐνάγειν. v) Sic Fabr. Cod. Coisl. κρατήσει. w) Est in Syn. p. 84. cap. 10. huius tit. x) Syn. ὑπομνησίναι. y) Syn. γίνεσθαι ὑπὸ δικαιοτηρίῳ. z) Fabr. πολλάκις δέ τι καὶ μὴ οἰκεῖος ἐπὶ τῷ φεύγοντι διακειμένῳ. Cod. Coisl. et Syn. πολλάκις δέ τι καὶ οἰκεῖος ἐπὶ τῷ φεύγοντι διακειμένῳ. Sed unice apta est Fabroti lectio, nisi quod illud διακομένῳ mutandum est in διακειμένῳ, quod iam Haloander legit, et praeemittit Leunclavio Notat. II. 245. in Thes. Ottom. T. III. p. 1554. Homburgius probat. a) Syn. pro ἐφ' οἷς habet εὐθύς. Leuncl. ad marg. ἐφ' οἷς. b) Haec enim Syn. c) Cf. de ἀντιβιβλίῳ Cuiac. Exposit. Novell. LIII. Ceterum legendum ἀντιβιβλίῳ pro ἀντιβιβλίῳ, quod habent Fabr. et Cod. Coisl. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. πρακτήρων. e) Haec rursus habet Syn. usque ad verba cap. 4. Nov. 53. παντιλῶς ἀποστρεψόμεθα. f) Syn. γίνεσθαι. g) Syn. inserit τις. h) Sic Fabr. et Syn. Cod. Coisl. διδουμεν. i) Syn. inserit τις inter ἀναβολὴν et πράττεοθα. k) Cod. Coisl. et Syn. inserit τῶν, quod dicitur apud Fabr.